

DEBRECZEN

A DEBRECZENI ÉS VIDÉKI FÜGGETLENSÉGI PÁRT KÖZLÖNYE.

Egész évre 10 frt - kr.
Félévre 5 - -
Negyedévre 2 - 50
Egy órá 1 - -
Egyes szám ára 4 kr.

Felolós szerkesztő: **Dr. Nagy Zsigmond**,
Kiadók: **Hoffmann és Társa**

Hirdetési díj:

Négy hasábon petit sorért 5 kr. Nagyobb terjedelmű s többszöri hirdetések alkú szerint jutányos áron tüntetnek fel. Bélyeg-díj minden külön beiktatásért 30 kr.

Lelki szabadság!

Debreczen, okt. 23.

Consummatum est!

A Golgotha bus szózatát ma örvendő érzéssel vesszük ajkainkra: »Consummatum est!« — »Elvégeztetett minden!«

Elvégeztetett a hosszú küzdelem, a mely évek óta lázas izgatottságban tartá nemzetünk közvéleményét, még pedig diadalmasan végeztetett el.

Az egyház politikai reformok közül, melyek részben már életbe is léptek, nem a polgári házasság a legnagyobb elvi fontossága. Hisz a polgári házasság institúciója legtávolabbról sem érinti a hoapolgárok lelkiéletét, meggyőződésének szabadságát, mert ha valaki eleget tett a törvényben megszabott államjogi követelményeknek, vallásos meggyőződésének legparányibb érintése nélkül szabadon rendelkezhetik tovább magával. Az egyházi áldás felvételében nemcsak hogy nem akadályozza őt az új jogrend, sőt arra még figyelmeztető szózatával buzdítja is.

Az egyházpolitikai reformok sarkkővét a lelkiismereti teljes szabadság biztosítását célzó javaslat képezi, amely tepnap előtt, annyi dülő vihar s annyi félremagyarázási kísérlet daczára, végre a főrendiházban is diadalra jutott.

Örökké nevezetes nap lesz a magyar nemzet és a magyar állam történetében 1895. okt. 21-ike, mert ettől a naptól datálódik hazánkban a teljes lelki szabadság.

A főrendiházi ellenzék fanatikus küzdelmet vívott az utolsó kardcsapásig a javaslatok ellen, s győzelme érdekében a legvészesebb eszközöket: a vallásos bigottságot és a fajgyűlöletet is mozgásba hozta; de a tegnapi előtt vívott döntő ütközet végleg és örökre kicsavarta kezéből minden fegyverét.

Megtudjuk érteni, hogy az ultramontán körök nagy elkeseredéssel vívták ezt a küzdelmet, mert hiszen ő rájuk mézve a lelkek felszabadulása egyértelmű törekvéseik teljes meghiusulásával. Nekik nem szabadon gondolkozó, erős meggyőződésű s elveikért élni-halni kész emberekre van szükségük: hanem vakon hívő s papjaik minden parancsának vakon engedelmeskedő buta tömegekre, a kiket tetszésük szerint felhasználhassanak önző uralmuk biztosítására.

De ha igazak és őszinték akarunk lenni, konstatálnunk kell, hogy valamilyen csendes ellenzés a különben szabadulvó egyházi és világi körökben is ész-

lelhető volt a vallás szabad gyakorlatát biztosító javaslattal szemben.

Sokan voltak legjobbjaink között is a kik különösen a felekezetnélküliség elvének törvénybe igatását nem szívesen látják s annak káros következményeitől tartanak. Ismerve ugyanis a magyar fajnak vallásos közönbösségét, attól tartanak, hogy a történelmi nagy felekezetek gyöngülése fog bekövetkezni az által, ha ilyen tág kaput nyit a törvény az elégedetlenkedőknek eddigi felekezetük elhagyására.

Mi ettől a gyöngüléstől teljességgel nem tartunk.

Meglehet ugyan, sőt a jelenlegi petyhüdt vallásos élet szinte bizonyosnak tünteti föl, hogy a kezdetnek a legelején fogunk találkozni azzal a tünettel, hogy egyesek merő közönbösségből, vagy, hogy az egyházi terhek alól szabaduljanak, készek lesznek a felekezetnélküliek soraiba menni át: de ez a tünet csak sporadikus, csak szórványos és nagyon időleges lesz.

A mi igazi és nagy hatású következménye lesz az új törvénynek, azt minden vallásos ember a legnagyobb lelki örömmel köszönheti.

A lelkiismereti szabadság törvénybe igatása ugyanis *belső erősítésére* szolgál az egyházaknak s megszabadítja őket a szabad fejlődésüket csak akadályozó felhitűek és hitetlenektől.

Viszont az egyházakat az önfentartás ösztöne versenyre fogja buzdítani, hogy minél nagyobb buzgóságot fejtenek ki hiveik megtartásában, azok lelki életének gondozásában, hitüknek erősítésében, összetartozandóságuk érzetének öregbítésében.

És ez nagyobb, ezerszerte nagyobb nyereség a számbelileg mutatkozáto bármekkora veszteségnél.

Nálunk Magyarországon az egyházi élet teljesen pang, a közönbösség jégkérge veszi körül majd mindenik felekezet tagjainak a szivét, mert ahhoz felekezethez eddigelé a legtöbb esetben nem az egyéni szilárd meggyőződés, hanem csak a traditio vagy az országos törvény intézkedése csatolta őket.

Most már ennek az állapotnak örökre vége szakad!

Lelkünk egész örömmel reméljük, hogy Magyarországra is felderül most myr az a szebb, dicsőbb korszak, amelyben kiki legegényibb meggyőződése szerint imádhathja Istenét s teljesítheti vallásos kötelességeit.

Mi a főrendiházi s minden más ellenzökkel szemben a vallás diadalát látjuk ez új törvényben, a krisztusi elvek fényes győzelmét, a mely elvek a

szabadság, egyenlőség és testvériség hármasszózatában foglalhatók össze.

De nemcsak hitünk és reményünk biztat a vallásos élet jövőndő fellendülésével, hanem a nálunk előrehaladottabb nyugoti culturnépek életének példája is.

Ha megnézzük a vallásos hit claszszicus földjeit: Angliát, Hollandiát, arról győződünk meg, hogy a föltétlen vallásbeli szabadság millió áldás szülője lön az egész nemzetre nézve. A felekezetek nemes versenyt folytatnak egymással a »jó« cultuszában s az emberbaráti, a jótékony, a közművelődési, a humanitarius intézmények — a vallásosságnak ezek az igazi fokmérői — fényesen bizonyítják, hogy az egyéni hit teljes szabadsága a nemzetek szellemi fejlődésének és anyagi megerősödésének egyaránt a legbiztosabb, sőt az egyetlen emeltyűje.

Minket a történelmileg kifejlett evangelium szerint reformált keresztyén egyházhoz köt születésünk, neveltetésünk, de mindenek fölött egyéni szilárd meggyőződésünk s ennek az egyháznak hitelveiért ver szivünk minden dobbanása, ezzel van összeforva minden reményünk és törekvésünk: de éppen ennek a mi hön szeretett egyházunknak a felvirágzása, belső megerősödése szempontjából szolgál végtelen örömünkre a lelkiismereti teljes szabadság elvének törvénybe igatása.

Ha a mi hitünk cselédeiben az új idők változásai képesek lesznek életre kelteni a kötelelességteljesítésének az eddiginél sokkal nagyobb ösztönét; ha az egyház tagjait, nagyokat és kicsinyeket egyaránt, át fogja hatni a közös lélek, mely Idvezítőnk tanításaiból felénk árad: akkor a magyar hazára szép és boldog jövőndő derül.

E szebb jövőndő kora hajnalán ünneplő érzéssel s őszinte örömmel köszöntjük a feltűnt első napsugarat: a lelki szabadságot biztosító törvényt.

Grotius.

A képviselőház gazdasági bizottsága tegnap d. e. 10 órakor Szilágyi Dezső, a képviselőház elnökének elnökének elnöklété alatt ülést tartott. A jegyzőkönyvet Perczel Béni bizottsági tag vezette. Tárgyalattak; a háznak, a ház tagjának és hivatalnokainak különböző gazdasági kérdesei. Az egyes ügyek felett kifejlett vitában az elnökön és jegyzőn kívül részt vettek Csávossy Béla a képviselőház háznagya, br. Andreánszky Gábor, Kobak Istvan és Bölöni Ödön.

A főrendiház tegnap Szilágy József, koronaőr elnöklété alatt ülést tartott, a melyben bejelentette az elnök, hogy Bohus Zsig-

mond, a ki most örökös jogon lett főrend, mint kinevezett főrend lemondott tagságáról, úgy, hogy ezzel a kinevezett főrendek sorában egy tagság megüresedett. A főrendház ezután vita nélkül elfogadta a »mezőgazdasági termények hamisításának tilalmazásáról«, a »szarvasmarha tenyésztés országos emeléséről« szolgáló alaphatározatát és a »Közep-Duna és mellékfolyóinak egységes szabályozására felveendő országos kölesöről« szóló törvényjavaslatokat.

Ismét a bratkoviczei huszárok.

Losoncra, a hatodik huszárezred hadkiegészítő állomásról, négy százhusz ujoncz helyett most négy százötvenet vittek el, az ezred állomáshelyére, a galicziai Reszowba, a melynek a bratkoviczei huszárszakasz egyik különítményét képezi. Az ujonczokkal a környék falvaiból bejött szülők és rokonok nyomban körülögltek a Galicziából jött altiszteket és sorra kikérdezték a bratkoviczei szegény huszárok sorsáról, akik Przemysl várában szenvednek nehéz vasban. Elbeszéléseiktől ugyan csak végig borzongott az ujonczok háta és hárman mindjárt meg is szöktek, akikre aztán valóságos hajtóvadászatot tartottak. Az érdekelt szülők fölkerésére a kerület függetlenségi párti képviselője, *Bornemissa István* interpellálni fog a képviselőházban a bratkoviczei huszárok ügyében. — Mint utjabban értesülünk, — a Diószegi őrmester meggyilkolása miatt vádolt bratkoviczei huszárok közül tizenötöt halálra ítélték, a kik közül azonban tizenkettőt megkegyelmezésre fognak ajánlani; egy altiszteket és két közlegényt, a kik a gyilkosság szerzői voltak, ki fognak végezni.

A költségvetés. A felhivatalos Bud. Tud. szerint a képviselőház pénzügyi bizottsága rövidesen befejezi a pénzügyminisztérium költségvetésének tárgyalását s így remélhető, hogy a Ház plenáris ülése nov. 4-én hozzáfoghat a költségvetési vitához.

Törvényjavaslat a föl nem vett sorsjegy-nyereményekről. A képviselőház mai ülésén *Milek Lajos* országgyűlési képviselő nyújtja be Du Rieux de Feyan Rafaelnek indítványát a kihuzott sorsjegyekre eső nyereményeknek állami nyilvántartása s állami letétbe helyezése iránt. Indítványozó

memorandumában bizonyítja, hogy az állam sok millió forint jövedelemtől esik el azért, mert a sorsjegykibocsátó társaságok eddig törvény által nem voltak kötelezve arra, hogy a kisorsolt sorsjegynyereményeket, melyeket fel nem vett senki, bírói letétbe helyezzzék. Az indítványt az osztrák képviselőház már tárgyalta s utasította a pénzügyminisztert ily tartalmu törvényjavaslat bemutatására.

KÜLFÖLD.

A szerbek és a horvátok. A belgrádi újságok mind elkecseregett cikkkelyeket írnak a brutális horvátok ellen. A kormány-párti „*Videlo*“ kijelenti, hogy a szerb-horvát testvériség örök időkre el van temetve. Alekszinában és számos más helyen meetingeket tartanak, melyeken a szerbek megbotránkozásukat fejezték ki a horvátok ellen.

Lengyel és cseh miniszter. A bécsi parlamenti körökben hírlik, hogy az új lengyel miniszter kinevezése csak később, még pedig egyidejűleg a cseh miniszter kinevezésével fog megtörténni.

Badeni programja. Az osztrák képviselőház tegnapi ülésén fejtegette ki gróf Badeni programját, melynek főbb vonásai azok, hogy a kormány kizárólagosan császáriak tekintti magát; tagjai távol állanak az összes pártoktól, de viszont elfogultság nélkül járulnak az összes pártok elé. A kormány tudja, hogy az a hivatása, hogy Ausztriában rendet csináljon és a nemzetiségek között békét szerezzen; e végből azokhoz a pártokhoz fordul, melyek a kormány államjogi álláspontját osztják. A miniszterelnök ki fogja emelni, hogy az állami alaptörvények az állam összes alattvalóinak a felekezetre és a nemzetiségre való tekintet nélkül egyenlő jogokat biztosítanak és hogy a kormány, melynek ezeket a törvényeket végrehajtania kell, kötelessége az állam összes polgárait minden tulkapás és támadás ellen megóvtalmazni. Felszólítja mindazokat a pártokat, melyek ezen az állásponton vannak, hogy bizalommal sorakozzanak zászlója körül. A miniszterelnök a radikális elemeket minden kétséget kizáróan is élesen fogja magától elutasítani. A közel napok meg fogják mutatni, hogy mint kormányozhat Ausztriában a kormány többség nélkül.

Az örmény reformok. A török lapok hivatalos kommunikéit tesznek közzé, melyben az mondatik, hogy a hivatalnokok

kinevezése az 1839. 1856-iki és más törvények alapján fog történni, hogy államszolgálatba, nemzetiségre való tekintet nélkül, a szultán minden alattvalóját fölveszik; továbbá, hogy a szultán trónralépése óta a reformokat lehetőleg keresztülviszi. — A kormány most az egész birodalomban új reformok életbeléptetését tervezi és elhatározta, hogy Kis-Ázsiának bizonyos tartományaiban reformokat fog keresztülvinni. A szultán ezt a határozatot szentesítette.

Elégtételt!

— Saját tudósítónktól. —

Debreczen, okt. 23.

Mint lapunk tegnapi számában jeleztük, akadémiánk ifjusága a legszelebbebb körü akció kifejtésére egy tizes bizottságot alakított, mely feladatahoz híven, a tegnapi nap folyamán már ülést is tartott s azon a magyar nemzet megsértett becsületének mikénti megforlása ügyében tanácskozott.

A tegnapi ifjusági gyűlés jegyzőkönyvét — jegyző jelentése szerint — bemutatták nt. Sass Béla, jogakadémiai igazgatónak, kinek a hozott határozat ellen semmi ellenvetése sem volt.

Ezután hosszas megbeszélés tárgyát képezte az alábbi határozat, melyhez a tizes bizottság mindegyik tagja hozzászólt s élénk eszmecsere után, számos módosítással a következő javaslatot fogadták el:

Kedves Testvéreink!

Akadémiánk polgarsága folyó évi október 21-én a zágrábi diáktüntetés tárgyában tartott egyetemes gyűlésén a következő határozatot hozta:

1. Hogy a zágrábi egyetemi hallgatók által a királynapok alatt a magyar állameszme ellen intézett durva és gyalázatos támadás lett legnagyobb megbotránkozását és legmélyebb megvetését fejezi ki.

2. Elhatározza a nagygyűlés, hogy a budapesti és kolozsvári tudomány egyetemek és a testvéradakémiák hallgatóit közös akcióra bírva, megkeresi az irányadó és illetékes kö-

hoz, a hajamat lenyiratni — felelt a lehetőleg fenyegetőbb hangon.

— De Richárd! kedves uracskám! én nem látod... izé... Bűnőnek teljes tudatában nem tudott mit mondani.

— Jó jó! Tudom, mit akarsz mondani. Én ezt csakis a te helytelen sentimentalismusodnak köszönhetem.

Olyan állásba helyezkedik, hogy a nap teljes fénye fejére süt, leveszi a kalapját és merőn feleségére néz.

Ella megrémül művétől, Richárd homlokának közepétől egész a jobb halántékig mint valami sötét tarló meredez a lenyirt hajtóve, a mi férje arcának valami idegenszerű, majdnem nevetséges kifejezést kölcsönöz.

Richárd kirohan a szobából, Ella megkönnyebbülten tör ki és magában suttogja: »Ezt soha meg nem bocsátja nekem, de így kellett ennek történni.«

A műsor első része véget ért és a szünet kezdődött. Csak most kezd a terem igazán megtelni, mert nem sokára föllép André Richárd. Tisztelői az első sorokat foglalták el. A közönség, mely az est kezdetén nagyon is hideg volt, kezd már türelmetlen lenni, mert a szünet a szokottnál tovább tartott. De a mint az ünneplő művész megjelenik, mintha vilámlár futna végig rajtok és az üdvözlő zsvaj viharként tör ki. De most csak egy pillanattal tartott.

Néhány virágcsokrot is feldobtak. Azután hangos suttogás hallatszott, s az

A „DEBRECZEN“ TARCZAJA.

ŐSZSZEL.

Be szomorú érzés volna
Ugy nézni az őszi lombra,
Őszi lombra, őszi tájra:
Hogy örökös e mostani
Pusztulása.

Hogy nem hoz egy új kikelet,
Több virágot, több levelet,
Kifogyunk a napsugárból...
S föltámadást soh' sem érzünk
E halálból;

Hogy az erdők sátra alól
Többet a dal sohase szól.
Hogy a rózsá nem nyit többé,
Hogy így marad az egész táj
Mindörökké!...

— De az őszi hervadásból,
A levéltől, a virágból
A mi elhull: — fátynál készül
Valami nagy láthatatlan
Égi kéztől.

S azon át egy titkos szózat
Ezt zengi a halandóknak;
„Ti emberek, ti emberek!
Reméljete, reméljete,
Reméljete!“

Szabolcska Mihály.

A hajáért.

Egy modern Sámson és Delila története.

Németből: Dr. Nagy Zsigmond.

Az asszonyka égő arczát egy pillanattal férje hollófürteibe rejti. Richárd érezi fején a forró csókokat, azután pedig egy hosszas nyisszánást hall.

»Elly! mit csinálsz? Éppen legelőrlől! És annyit! Én édes Istene!« és set, hogy rögtön megnézi magát a tükörben, de a szobában egyszerre sötét lett. Ella elfutta a lámpát, Richárd két gyöngéd kart érez nyakakörül és egy kedves fejet a kebelén, a kinek tulajdonosa kétségbeejtő módon igyekszik zokogását elfojtani, éppen mint a gyermek, a ki érzi és tudja, hogy valami vakmerőséget követett el, a miért büntetést érdemel.

Richárd feleségének ezt a csodálatos, széles hangulatát meg nem tudja magának magyarázni. De nevetve adja meg neki az abszolutiót, a mint mindent őszintén megígért és bocsánatát kérte azért, a mit cselekedett.

A reggeli nap derűtlen sötét le a szobába.

Milyen csuf lettem! Valósággal eltorzított! Hogy is követhetett el ilyen csufot rajtam? — kiáltott Richárd dühösen, s a tükörtől elfordulva, botja és kalapjáért nyult.

— Adieu! kiáltott hangosan, hogy Ellát, a ki még mélyen a'ndt, felköltse. Ijedten ugrott ez ki ágyából.

— Hova mégy ily korán, Richárd?

— Hová? Hát természetesen a borbély-

roket, hogy a magyar nemzetnek teljes megalkuvást nem ismerő elégtétel szereztessék.

Nem elég azonban felemelni tiltakozó szavunkat, nem elég megvetésünkkel sujtanunk ezen eléggé nem jellemezhető aljas támadás elkövetőit!

Büntetni kell!

Büntetni oly keményen, mint a minő súlyos a bűn, mellyel egy nemzet önérzete, büszkesége arcul ütettet!

Mi ugyan feltétlenül bizunk abban, hogy az arra rendelt factorok a magyar nemzet méltóságának teljesen megfelelő elégtételt fognak szerezni és biztosítékot arra nézve, hogy hasonló gaztett a jövőben ne ismétlődhesse: — de azon nem várt esetre, ha ezen jogos reményében a nemzet csalatkoznék, — mi mint a fentérintett közgyűlés által kiküldött végrehajtó bizottság a megtorlás mikéntjére nézve az alábbi tervezetet gondoljuk a legal- kalmásabbnak:

I. A zágrábi egyetem hallgatói a magyar diákszövetség tagjai ne lehessenek s minden diák-mozgalomból kizárassanak.

II. A zágrábi egyetemi hallgatók körében tíz évig semmiféle egyesület fent ne állhasson.

III. Azok, kik a demonstrálásban főszerepet vittek, kiket az ügyesség főbűnösöknek mond, a magyar állam területén semmiféle diplomát ne szerezhessenek s ha külföldi diplomájuk lesz is, azt a magyar állam területén ne érvényesíthessék.

IV. A főbűnösök Magyarországra összes egyeteméről és akadémiáiról kizárassanak.

V. A többi zágrábi egyetemi hallgatók négy év alatt hallgatókúl sem egyetemen, sem akadémiákon be ne fogadjassanak.

Testvéreink!

Nyujtsatok kezet! Keljen fel a magyar ifjuság! Segítsetek megtorolni a nemzetünk ellen elkövetett aljas merényletet.

Segítsetek velünk vállalva odahatni, hogy megmozduljon a társadalom s követelje fellázadt tagjainak megfobozását, sőt többet! — Segítsetek elérnünk azt, hogy a társadalom ez érdemelleneket kivesse kebeléből, száműzze őket!

Ők lássák, mit érnek elvakult eszméikkel, ha a társadalom elvonja tőlük védő és segítő karját.

Tegyétek eszmecsere tárgyává az álta-

lunk ajánlott módozatokat, s ez eszmecsere eredményéről — kérünk benneteket — szíveskedjétek akadémiánk polgárságát értesíteni, hogy a fentírt határozatának értelmében, veletek és az összes magyar diákszággal egyetértve, illetékes helyen kérhesse, követelhesse: hogy a kik eltaszítottak az őszinte testvéri jobbot, vesztítsék el azt örökre s csak súlyát érezzék, mint a hogy érezzük mi, az ő kezeik által nemzetünk érző szíven ejtett sebet!

Készséges támogatástokat remélve, s benneteket az együttes működés érdekében a testvéri kapocs további fentartására kérve, vagyunk, Debreczenben, 1895 október hó 22-én hazafias üdvözléssel, a végrehajtó bizottság: Juhász László elnök, Kovács Kálmán, Nagy Sándor, Soltész Elemér, Koszorda Pál, Tordai Sándor, Davidovics Sándor, Kálmán Gyula, Visky Sándor.

Ezen felhívást megküldi a tizes bizottság a budapesti és kolozsvári egyetemeknek, valamint a többi testvérakadémiáknak is, hogy azokkal együtt az országgyűléstől kérvényez- zék, vagy is inkább követeljék a zágráb, gyalázatos gaztettnek méltó megtorlását.

A felhívás tenorja erős ugyan, de tekintve azt, hogy az egész magyar nemzet helyesli a megtorlásnak legmesszebb menő módját, egy cseppet sem mondhatjuk túlzottnak.

A debreczeni akadémiái ifjuság ebben is megmutatta, hogy higgadsága a józansággal, mértékletessége a hazafiasággal párosult.

Köszönet a nemes ifjuságnak a hazafias és erőlyes szavakért, melyek, hisszük, hogy illetékes helyen, az országgyűlésen, megteszik hatásukat.

Színház.

A becestelenek.

Tegnap, kedden este, újra bemutató volt színházunkban.

A darab, a melyet a színiévad egyik legvonzóbb újdonsága gyanánt hirdettek, nem eredeti, Rovetta Gerolamo írta s olaszból fordította Deréki Antal. A rendezést Krémer teljesítette volna — ha lett volna mit rendezni.

bizonyára azzal a célzattal is mondták. Összeszorított ajkkal, mélyen megsértődve hagyta a számos diadalának színterét.

— Már nem értik meg a játékomat. A közönség szemében nevetségessé váltam! És mindezt Ellának, annak a hotor, féltékeny asszonynak köszönheti.

Fogait csikorgatja és a vér arcába szökik. — Istenemre! ezért meglakol!

Richard észre sem vette, hogy nem egyedül ül a kocsiiban. Semmi egyébre nem gondol, csak fiaskójára. Hogy ezt is meg kellett éreznie neki, neki, a ki úgy játszott, mint maga Apollo!

Elly csendesen húzódik meg a sarokban és sir. Valahányszor csak egy-egy utcai lámpa bevilágít a kocsiiba, mindannyiszor gyötrelmesen szemléli férjének dult vonásait, a ki hallgatagon bámul maga elé.

Készebb volt bármit inkább eltűnni: szemrehányást, megvetést, de ez a néma hallgatás ólomsúlylyal nehezedett a férjére, ezt nem bírja ki tovább. Mennyire boldogtalannak érezheti most magát Richard, az elkényeztetett művész!

— Richard! kérdezi végre — meg tudsz-e nekem bocsátani? Tudom, hogy nagy igazságtalanságot követtem el rajtad.

Hallgatás.

— Csak egy szót — folytatá Elly könnyezve — csak egyetlen igét szólj hozzám, Richard. Mindegyik levélben, a mit csak kaptál, azt olvastam, hogy hajfűrőt kérnek tőled, ez engem végre gyermekeken féltékenynyé tett és kétségbe ejtett!

De ne vágjunk elébe kritikával a hü ismertetésnek.

A hü ismertetésnek!

De soha nehezebb helyzetben tán még színikritikus nem volt, ha valamely darab tartalmát kellett elmondania, mint a minőben mi vagyunk most.

A darab három felvonásos színműből ugyanis alig lehet kihálászni annyi összefüggő rendszeres mesét, mint a mennyinek egy közepszerű tárczacikkben is kéne foglaltatni.

Az erősen naturalistikus irányú színmű veleje — ha jól fogtuk föl — legrövidebben előadva a következő:

Van egy bankhivatalnok, a ki teljesen és kizárólag hivatalának él és annyira buta, hogy örökre számokkal bibelődik, nem tud hozzá vetni, hogy mibe kerülhet az a fényes háztartás, a mit a felesége visz s nem veszi észre a szarvakat, a melyek homlokán meredeznek. Mert az asszony megcsalja, nem hűlenségből, nem szenvedély által elvakítva, hanem tisztán a pénzért, a melyet neki szerezte Sigismond elég bőven — de mint kereskedőhöz illik — pontos jegyzések alapján bocsát rendelkezésére. Történik azonban, hogy Sigismond urat — minden igaz ok nélkül, — (az oka, a melyebb pszichológiai indítéka általában minden mozzanatok hiányzik) olasz módszer szerint leszúrják, s egyszerre vége lesz a régi jólétnek és fényűzésnek.

Még az első felvonás legelején megtudjuk azt is, hogy Moretti Carlonak egyik tisztársa Tornalis sikkasztott s ügyének vizsgálatával éppen Carlót bízzák meg, a ki nagy erény hősként kemény szavakkal ítéli el a megtévedt kartársát. Később megjelenik Dornarisné s Morettiné közbenjárását kéri férje érdekében Carlónál s kihatásba helyezi, hogy azt az összeget, a mi férje cautióján felül még hiányzik az elsikkasztott összegből, valahogyan pótolni fogja. Az ő távozta után tér haza Morettiné atyja, Orlandi, egy vén elsvóvár állítólagos regényíró, a ki még a háznál alkalmazott szobaleány kegyeiért is esengett, s hírül adja hogy Sigismondit, a ki csak pár percczel az előtt távozott Morettiéktől — megígervén az asszonynak, hogy egy sürgős kiegyenlítés végett beküldött számláját még ma kifizeti — háza előtt valaki orozva meggyilkolta.

Ha ez a mindvégig ismeretlen valaki meg nem tette volna a szerzőnek azt a szivességet, hogy Sigismondit már fél nyolczkor meg-

— Hogy neked éppen erre a concertre kellett eljőnnöd, Elly! mormogá Richard alig hallhatólag.

— Veled együtt szenvedtem, édes uram! mondá résztvevő hangon.

— Minő botrányos bánásmód! zudul föl, kezét ökölbe szorítva, és éppen én velem szemben! És miért? Hihetetlen, de igaz! Azért, mert a hajamat lenyirattam!

— Richard, mit értenek ezek az emberek a te művészetedből. Hát nem éppen ma este játszottál-e elragadó, megbűvölő szépen? Én tudom azt, én meg tudom azt itélni, mert én hosszú hajad nélkül is becsüllek.

Richard újra hálgat. Azonban hirtelen, még mielőtt a fogat szállójuk elé ért volna, megölelte a feleségét s nagy nehezen tudta csak a következő szavakat elmondani:

— Elly! igazad van. Kigyógyultam. Hűség nem illik az igazi művészhez, azt most látom be, s ezt az én kis feleségemnek, ennek a második Delilának köszönhetem. Mától kezdve mindig olyan kurtán viselem a hajamat, a milyen most.

Még egyszer megvilágítja egy lámpa fénye Elly kedves szobáczkáját, a ki most könnyein át némileg hamiskásan tekint uracskájára és ezt sugja neki

— Tudod mit, Richard! Mégis jobb lenne tán, ha megnövesztenénk; most már nem okozhat bajt sem nekem, sem uracskámoak. Az pedig bizonyos, hogy azokkal a te szép holló fürteiddel határozottan még sokkal csinosabb legény vagy!

(Vége.)

ölje, ki tudja, mi minden rémes drámai bonyolalom következhetett volna be. Így azonban a főkomposztor minden drámai ok nélkül elpusztulván a darab szerencsés befejezést nyert. Azaz, hogy — pardon! — a darab nem ért még véget, hisz ép akkor konditották a kilenczet, — a rengeteg szünetek végig élvezése daczára — a mikor már kívül voltunk a színházon. Nem a darab ért még akkor véget, csak a mese fonala szakadt meg végképpen. Az egész II. és III. felvonás alatt ugyanis alig történik valami új. Mert az, hogy Moretti a következtetések labirintjába téved, hogy ő a becsületesség jelszavának fennhangzója becsületlenül a más pénzéhez nyúl: hogy elikkasztja azt a keservesen megszerzett öszezget, a mit Fornarisné férje érdekében ösztöztetve bizott; hogy, bár rájön a felesége hűtlenségére, azt nem hogy eltasztaná magától, hanem éppen ő érte, előbbi bűnös fényezésének folytathatása végett mond le szaván eddigi tiszta becsületéről: mindez nem lep meg bennünket, mindez logikai következménye az ő fentebb már említett hájfejségének.

Az meg már nemcsak jogérzékünkkel hanem az esztétika és a morál minden elvével ellenkezik, hogy mikor a korsó végre eltörök a vízbe merül. Morettiné ő nagysága néhány sápitózó jelenet árán ép bőrrel szabadul ki a bajból, míg a szegény Moretti beadja a kulcsot. Mert meghal, megöli magát ott a szemünk láttára, még pedig akkor, a mikor még a legnagyobb feszültséggel várjuk a bekövetkező fejleményeket.

Ezt a színjárat tudomásunk szerint az olasz-kormány az állami nagy díjjal tüntette ki, a miből nézetünk szerint vagy az következik, hogy Itáliában tenger sok a pénz és telik bőven mindenre, vagy pedig az (s valószínűbb Olaszország súlyos pénzügyi helyzetében inkább ez a második feltevésünk lehet) hogy Olaszországban is nagy szegénység uralkodik a szellemi termelés minden terén.

Nem tudjuk ugyan, hogy a zengzetes olasz nyelvben minő hatása lehet a legteljesebb igyekezettel előadott — *semminék*, de nálunk, az bizonyos, hogy hosszú életre nem számíthat.

A mi kis elevenség és felpezsdülő hangulat jelentkezett a gyér közönség soráiban, az mind az előadónak szolt.

Mert be kell ösmernünk, hogy a szereplők mindnyájan nagy munkát végeztek. Hogy sikerest-e? az már más kérdés. De szívesen konstatáljuk, hogy az est sikertelenségének az oka ő bennök legkevésbé kereshető.

Határozott jó igyekezettel, sok helyütt hű ábrázolással játszotta a könnyelmű, majd bűnbánó és bűnhődő asszony szerepét *Bogyó Ilona*, a kinek izléses öltözése is külön dicseretet érdemel.

Klenovits játéka is sok nemes hűv és igaz érzelem vonult át, de mozdulatai sok helyt felszegek és kifejezés nélkül valók. A tulságos agalásnak agyáltalan nem vagyunk barátai, de ha már valaki a hatásnak ezt az eszközt is munkája köré vonja, elvárjuk, hogy az kifogástalan, kerekded legyen. *Klenovics* ur minduntalan neki esett a hajának hogy majd így... majd úgy tesz ő vele; végig azonban mindig kísült, hogy sajnálja a frizuráját felborzolni.

Krémer a szokott jó alak volt, sőt úgy remlik előtünk, hogy rajzaiba ma este némi *szint* is vegyített, holott az ő ábrázolásai hű és kifogástalan, de színezetlen krétarajzok voltak lenni.

Szerémi Gizella Fornarisné kicsinyke szerepét minden ízében kifogástalanul játszotta s becsüetere válik, hogy ez igénytelen szerepbe belévitte az ő értékes ábrázoló képességet s ez által enyhítette a darabnak vele született gyengeségét.

Kiss Irén a fürge, eleven kedélyű s szapora beszédű szobaleányt jó alakításban mutatta be.

Jó volt Fűspöki is.

Pár szavunk van a külső rendezésre is.

Ma este újra két olyan dolog történt, a mi sértette jó ízlésünket. Egyik az volt, hogy a mikor valaki Morettinét szobájából kiment, a második szobában felreismertlenül egy két-

szárnyu siffonba bujt bele, a mi legérzékenyebb jelenetek közepette is mosolyra indította a figyelmess szemlélet. A másik meg az, hogy mikor már ugy kilencz óra tájban a szerző a főszereplő halálára gondolt, előbb elsült a színház falak közt a pisztoly, mint Carló az előszobába ért, a hol meg kell vala halnia.

A mai est sikertelensége után nem igen jósolunk e silány darabnak tartós jövőndőt.

Kossuth Ferencz beszéde.

A zágrábi botrány ügyében.

(Tegnap táviratunk kiegészítésével.)

Kossuth Ferencz: T. Haz! (Halljuk! Halljuk!) Oly sajnós esemény történt Zágrábban, hogy egy perczig sem várhatunk, hogy erre nézve nyilatkozatokat tegyünk, illetőleg nyilatkozatokat provokáljunk a kormánytól. (Helyeslés a bal- és szélsőbaloldalon.)

Magam és annak a pártnak nevében, melyhez tartozni szerencsém van, kérdéseket akarok intézni a miniszterelnök urhoz a zágrábi botrányokra vonatkozólag: (Felkiáltások a szélsőbaloldalon: Igen helyes! Zaj. Halljuk! Halljuk!)

Nem tagadom, hogy midőn ezekre a botrányokra gondolok, felforr bennem a magyar vér és szegyenpir borítja el arcomat, (Igaz! Ugy van! a bal- és szélsőbaloldalon.) de a hazafiságomban keresem és találok erőt arra, hogy leküzdjem felháborodásomat s hogy egész tárgyilagosan és nyugodtan tárgyaljak. (Helyeslés a bal- és szélsőbaloldalon.) A magyar király látogatását Zágrábban és a magyar miniszterelnök jelentését arra használta fel a zágrábi fiataliságok egy része, hogy a magyar államnak jelvényeit megsértse és hogy a magyar zászlót elégesse. (Felkiáltások a bal- és szélsőbaloldalon: Szegyen! Gyalázat!)

Madarász József: Becstelenség! (Igaz! Ugy van! a bal- és szélsőbaloldalon.)

Kossuth Ferencz: A zágrábi fiataliságok ez a része a horvát közvéleményt képviselte. (Igaz! Ugy van! a bal- és szélső baloldalon. Ellentmondások a jobboldalon.)

Ezt nagy sajnálattal mondom, t. ház, de meg vagyok róla győződve, hogy igazságot mondok, (Helyeslés a bal- és szélső baloldalon) oly igazságot, a melyet mi tudunk, a melyet a kormány tud, és a melyet tudtak azok a fiatal emberek, a kik a magyar zászlót megsértették. (Helyeslés a bal- és szélső baloldalon. Ellentmondások a jobboldalon.)

Hiszen világosan áll a dolog. Ezen sértés, a Jellasi-piaczton történt, nagyszámu közönség jelenlétében, a mely közönség a sértés ellen nem tiltakozott. (Ugy van! Ugy van! a szélsőbaloldalon.)

Madarász József: Ujjongott neki!
Kossuth Ferencz: Továbbá a merényletben résztvevő fiai: sőt az is tény, hogy többen közülök magas államhivatalnokok fiai. — (Közbeszólások a szélsőbaloldalon: Tessék most hozzá szólni! Zaj a baloldalon. Halljuk! Halljuk! a szélsőbaloldalon.) Tehát állíthatom, hogy a fiataliság a horvát közvéleményt képviselte. (Ugy van! Ugy van! a szélsőbaloldalon.)

Nem kicsinylem én azt, hogy azóta, még pedig tegnap a zágrábi városi közgyűlésen megszavazott — de csak többséggel, nem egyhangulag — bizonyos fajta elégtétel adatott Magyarországnak. (Felkiáltások a szélsőbaloldalon: Lesz elégtétel! Halljuk!) Megszavazott tulajdonképpen két dolgot: egyrészt egy diszpolgári oklevelet br. Bánffy Dezsőnek (Felkiáltások a szélsőbaloldalon: Siettek is kézbesíteni! Már itt is van!) mely nem tudni, megtiszteltetés-e akkor, a mikor azt Zágráb város szavazta meg, a mely városban éppen most égették el a magyar zászlót. (Ugy van! Ugy van! a szélsőbaloldalon.) De legyen úgy a hogy van, az mindössze is a miniszterelnök urnak volt tiszteletadás, a melyhez a magyar nemzetnek semmi köze. (Ugy van! Ugy van! a szélsőbaloldalon.)

Zágráb város közgyűlése megszavazott egy bizonyos elégtételt is, de csak szótöbbséggel, pedig ily elégtételt egyhangulag kellett

volna megszavazni (Ugy van! Ugy van! a szélsőbaloldalon.) És ez az elégtétel abból áll, hogy elíteli azon fiatal embereket, a kik a magyar zászlót elégették. De t. Haz, először is felemlitem azt, hogy ha ilyenmő elégtételadás egy hétig késik, megszűnik elégtételadás lenni; másodsor nem tudom, hogy spontán jött-e ezen elégtételadás vagy sem? (Közbeszólások a szélsőbaloldalon: Elrendelték!)

De hozzátesszem, hogy végre is az nekem tökéletesen mindegy, hogy Zágrábban elégtételadást megszavaztak-e, vagy sem, oly alakban a milyenben megszavazták és meg fogom mondani hogy miért? (Halljuk! Halljuk!)

Szerintem másodrendű fontosággal bír az, hányan voltak s azok, a kik a magyar zászlót elégették és tökéletesen mindegy, milyen erővel fogják ezen fiatal embereket előrantani, hogy megbüntessék és milyen mérvű büntetést fognak reája róni.

Az természetes, hogy büntetve lesznek, az is természetes, hogy a büntetésnek erősnek kell lenni (Ugy van! Ugy van! a szélsőbaloldalon), de t. ház, bármilyen legyen e büntetés, nem fogja behegeszteni azt a sebet, a melyről a horvát fiataliság durva kézzel lerántotta a leplet.

Nos, hát egy mélyen fekvő betegség jele ez. (Igaz! Ugy van! a szélsőbaloldalon.) E sebet megteremtette az a mód és azon irány, a melyet követtek a magyar kormány mindannyiai, a melyek 1868 óta kormányozták az országot. (Zajos helyeslés a bal- és szélsőbaloldalon.)

A kormányok az elsőtől az utolsóig nem érvényesítették a magyar államnémet Horvátországban a kellő erélyvel s a kellő következetességgel (Ugy van! balfelől); nem ellenőrizték a horvát autonómiát (Ugy van! balfelől) a kellő vigyázattal annyira nem ellenőrizték, hogy most megértük azt, hogy Horvátország gyupontjává lett az állambontó törekvéseknek! (Ugy van! Ugy van! balfelől.)

Zászlónk megsértése csak egy jelensége annak a betegségnek, a melyet jeleztem. Zászlónk megsértése csak azt mutatja, hogy milyen fokra emelkedtek a horvát álmódosások az alatt a rendszer alatt, a melyért minden magyar kormány egytől-egyig felelős 1868 óta. (Ugy van! Ugy van! balfelől.) Annyira kifejtődtek ezen ábrándozások, hogy gyűlöletessé vált Horvátországban mindaz, a mi ezen ábrándozásokkal ellenkezik, nemcsak a magyar lett gyűlöletessé, de a szerb is. (Ugy van! balfelől.)

A merénylet, melyről én felháborodással beszélek, mégsem a fő sérelem, mely a nemzet testén ejtetett.

Alkotmányos államban a korona nyilatkozataiért a miniszterium felelős. (Ugy van! balfelől.) Alkotmányos államokban a miniszter és illetőleg a miniszterelnök köteles hozzájárulni a királyi nyilatkozatoknak szövegezéséhez (Ugy van! Ugy van! balfelől) befolyást kell gyakorolnia a kormánynak arra, hogy a király mint mond és mit ír. (Élénk tetszés balfelől.) Tekintsük most azt, hogy a király mit mondott és mit írt Zágrábban és én előre is kijelentem, hogy midőn erről beszélek, akkor én csak is a kormánynak tetteit bírálom, mert, ismétlem, hogy a királyi nyilatkozatokért a kormány felelős. (Élénk tetszés a baloldalon.)

Midőn a zágrábi ajándékozó küldöttséget fogadta a király, megköszönte, azt hogy Zágrábban hazafias és dinasztikus nyilatkozatok történtek. (Egy hang a baloldalon: szép dolog! megköszönte azt, hogy dinasztikus és hazafias nyilvánítások történtek akkor, mikor négy napig a magyar zászlót és a magyar állam jelvényeit folyvást sértegették, (Zajos tetszés és helyeslés az a bal- és szélső baloldalon) és akkor, a midőn a magyar királyt az utcákon mindenütt úgy fogadták, hogy „eljen a horvát király”, pedig tudtommal horvát király Szt.-László óta nincsen. (Ugy van! balfelől.)

Akkor pedig, amikor a magyar király elbucszott és bucukéziratot intézett a horvát bánhoz, ebben a kéziratban megköszönte a zágrábi polgárságnak hazafias és példás magatartását. (Nagy derűtség a bal- és szel-

Törvénytörvények.

Elhalasztott esküdtzéki tárgyalás. A debreczeni kir. tsvék mint sajtóbíró-ság ma átiratot intézett *Simonffy Imre* kir. tanácsos polgármesterhez, melyben arról értesíti, hogy *Orosz István* mikesécsi községi jegyzőnek *Sinay Károly*, *Vida Péter* és *Sass Antal* mikesécsi lakosok ellen indított sajtóperében f. hó 25-ére kitűzött esküdtzéki tárgyalást elhalasztotta a sajtóbíró-ság. Ezen határozatról továbbá kéri értesítenni a tárgyalásra berendelt esküdtzéki tagokat is.

Magyar és bosnyák bíróság. A budapesti törvénytörvények érdekes bünpert tárgyalta. A vádlottak padján *Kovács Sándor* keménylegény ült, akit a dolni-tuzlai (Bosznia) kerületi bíróság, majd a szerajevói törvénytörvények három havi fogházra ítélte el megvesztegetés miatt. *Kovács* azonban a büntetés kiállítását elítélte visszajött Magyarországra. Erre a bosnyák bíróság ítéletének végrehajtására kérte fel a budapesti törvénytörvényeket, mely azonban nem adott helyt a kérelemnek, hanem új végzetést rendelt el. A tárgyaláson *Visontay Soma* védőügyvéd kimutatta, hogy *Kovács* nem közhivatalnokot vesztegetett meg, már pedig így a magyar törvények szerint a vádlott nem követett el büntetendő-cselekményt, a törvénytörvények felmentette őt az ellene emelt vád alól.

Jászai Margit elítéltek. A budapesti királyi törvénytörvények a napokban foglalkozott *Szolner Olga* végzett színésznővel. *Jászai Mari* asszony ellen indított becsületsértés ügyével. A tragika tudvaleg a Bánk bán előadása alkalmával azt vélte látni a színpadon, hogy a körülötte álló apród-személyesítők nevetélnék, míg ő szerepével fáradozik. Ez annyira kihozta sodrából, hogy *Szolner Olga* az apródok egyikét, tetteleg bántalmazta és becsületesében is megtámadta. A járásbíró-ság azzal a megokolással, hogy *Jászai Mari* öntudatlan állapotban, ellenáthatatlan erő hatása alatt követte el a sértést, a büntető-törvénykönyv 76. §-ára hivatkozva, felmentő ítéletet hozott. A mai törvénytörvények tárgyaláson vádoltatott nem volt jelen. A törvénytörvények másfél óra át tartott beható mérlegelés után megsemmisítette a járásbíró-ság ítéletét, arra az egyedüli helyes álláspontra helyezkedve, hogy miután úgy a sértés, mint a tetteleg bántalmazás be van igazolva, a jogtudomány nem fogadhatja el azt a nézetet, mintha az alakító művész érzéketlen lenne minden iránt, a mi a színpadon kívül történik. Jogászai szempontból csak enyhítő körülmény lehet az a lelkiállapot, a mely a játék közben fogva tartja a színészt. Ezek alapján a törvénytörvények *Jászai Mari* ötven forint pénzbírságra ítélte.

Közgazdaság.

Mezőgazdasági hitelintézet. Közgazdasági állapotunk hanyatlásának s mezőgazdaságunk pangásának és rohamos süllyedésének főokai közé tartozik a mezőgazdasági hitel ügyének rendezetlen volta. A mezőgazda, különösen a kisbirtokos, nálunk igen igen nehezen s a vidéki pénzügyintézeteknél igen drágán szerezhet kölcsönt s még így sem juthat annyira, amennyi gazdasága rendbehozására s így jövedelmezőbbé tételére elegendő lenne. Ez a főoka annak, hogy a mezőgazdaság egyre hanyatlik, sőt már-már közel áll a teljes tönkretúthoz. Ezen a szomorú állapon van hivatalva segíteni az a hitelintézet, melynek meg-alapítására arra hivatott tényezők a kezdeményező lépést már meg is tették.

Az élő állat-kiállítások rendező bizottsága a kiállítások sorrendjét a gazda-közönség kívánságához képest a földművelésügyi miniszter véglegesen a következőleg állapította meg a millennium évére. Első használati lókiállítás május 6—12-ig, hizott szarvasmarha és juhkiállítás (tenyésztés és hizott juhok) május 15—20-ig, második (tenyésztés) lókiállítás (díjlo-

vaglás, hajtás és fogatok bemutatása) június 6—12-ig, méhkiállítás augusztus 20—31-ig, tenyész és hizott sertések kiállítás szeptember 1—8-ig, baromfi- és ekkiallítás szeptember 14—22-ig.

A kormány és a magyar ipar. Méltó közfelháborodást keltett a magyar iparosok közt az, hogy a kormány h-lytelen intézkedése folytán az anyakönyvvezetők övei a külföldön készültek. A kormány ugyanis egy budapesti egyenruhászállítóval rendelte meg a 4000 himzett nemzeti koronával díszített öveket, de nem kötötte ki, hogy ezeket a magyar iparnak kell előállítani. A vállalkozónak ugyan magyar iparosok tettek ajánlatot a szállításra, de az inkább Bécsben szerezte be a szükséges négy ötdrészlet. És így történt, hogy ez a jelvény, mely magyar államiságunkat szimbolizálja, bécsi iparosok kezéből került forgalomba. Hogy miért kellett Bécsnek ismét áldozatot hoznunk a magyar ipar rovására, ezt talán a belügyminiszter jobban tudja mint mi, mert a megrendelés ő tőle eredt.

Cséplőgép verseny. Miután a magyarországi gépek a legújabb idő óta Oroszországban erős versenyt folytatnak az ott régi idő óta használatban levő angol-cséplőgépekkel, az utóbbiak versenyképessé provokálták a magyar gyártmányokat. Mint értesülünk, e versenyképes közelebb tartatott meg Orel városban az ott remekelt mezőgazdasági kiállítás alkalmával. A versenyben a *Marchall*, *Robey* és *Hornoby* fele gőzcséplőgépeket fényes eredménnyel győzte le a Magyar királyi államvasutak által kiállított gőzcséplőgép. A magyar gép ugyanis sokkal többet csépejt, sokkal tisztábban és nyugodtabban dolgozott az összes többi gépeknél, s ezért a legelső kitüntetést, a nagy aranyérmét nyerte el, a mely kitüntetés Oroszországban külföldi gyárnak eddig még soha sem adományoztatott. De az államvasutak gépgyárának gépei egyébként az Amsterdamban legutóbb megtartott világkiállítás is a legnagyobb kitüntetést nyerték el. Bizonyára örvedetes hazai gyárparunknak ezen két-tós külföldi sikere és kívánatos volna, hogy hazai gazdaközönségünk, a mely eddig még nagy mértékben a külföldi mezőgazdasági gépek felé vonzódik, ezentúl szintén az országban készült mezőgazdasági gépeket a külföldiekkel szemben előnyben részesítse.

CSARNOK.

Kölcsey Parainesis a középiskolában.

Irt: dr. Gulyás István. 4.

(Folytatás)

Nemcsak az bánt engemet, a mi itt körültem van; annak, a ki engemet egészen érthet, Goethének szavait mondom el:
Und da suchst das Aug' oft so vergebens
Ringsumher und findet alles zu!
So vertaumelt sich der schönste Teil des Lebens
Ohne Strum und ohne Ruh!

Roppant nyommasztó hatással volt rá az álmosdi magány; vágyott onnét folytonosan, Pesten szeretett volna lakni s tervezgeti is ezt folytonosan, egész haláláig.

Talán ha az élet apró küzdelmeiben, a hajlamának megfelelő hivatáskörben a pesti barátokkal részt vehet, nem lett volna kedélye olyan dult, világnézete olyan sötét s élete annyira örömtelen.
Jellemző az a levele, melyet *Kazinczyhoz* 1814. ápril 3-án írt: „Örökre fájjalom — ugymond — hogy Pesten procurátori censurát adni nem lehetett csak azért, mert tutor-ság alatt voltam. Bármily ellenkező lett légyen is a törvény száraz studioma lelkesemmel, de legalább könnyebben tehettem volna majd, hogy ide, hol most laknom kell, ne jöjjenek. A mitől már ekkor előre féltem, megtörtént. Olyan utra tettem, melyen én munkálni s használni nem tudhatok. Az én belsőm tüzzel teljes, de külsőm, ezen nyomorult alkotmányu teszt, mindenre alkalmatlan. Szerfelett puha vagyok s ezen rövid látású szem, ezen több nyire zugó fej azt tesz, hogy félve lépjek minden társaságba, hol nagyon ösmeretes em-

berekre nem találhatok. Egy szép leány azt mondá a mult télen, hogy plánumokat előre készíteni nem jó s hogy szoktassa magát a szív mindent úgy fogadni, mint az a sorstól nyújtatik. Ezt teszem darab idő óta, de fáj nekem, hogy így kell lassanként inkább inkább eltompulni.”

Ekkor már teljesen megrendítette a gyakorlati étellel közvetlenül épen nem érintkező lelkét a philosophiával való foglalkozás; a kétség erőt vett rajta s maga körül és magában mindent tökéletlennek látott. Az ő Plátó-féle világához annyira nem hasonlított a mindennapi élet, különösen környezetéé, annyira vágyott rabsággá változott magányától s különösen testvéreitől szabadulni, hogy rögz-méjévé lett, hogy ő csak akkor lehet megelegetett, vagy legalább nyugodt, ha testvéreit menél me-sebb tudja magától. Testvérei sok keserűséggel illethették érzékeny lelkét, hogy oly kifejezésekre hagyja magát ellenök ragadtatni, a melyek különben a szelid lelkű *Kölcseytől* nagyon is visszának tünnek fel.

Kazinczyhoz intézett s fentebb említett levelében írja a következőket:

„Ha nekem testvéreim nem volnának, lenne bár kisebb jószágom, mint a most engem illető rész, vagy testvéreim mások volnának, mi boldogul és haszonnal foghatnám tölteni ezen életet, melyből nekem kétségkívül már nem sok van hátra.”

Ugyanezen május 24-én kelt, szintén *Kazinczyhoz* intézett levelében újra érinti e tárgyat: „En nem lehetek addig a magamé, míg ezektől itt nem izolálom magamat és ez is megtörténik majd nemsokára;” alább: „Itt nem jó nekem, nem lehet jó. Érzem, hogy én keveset tudok már e világon tenni a tanuláson kívüli s ez egy az, a mit tennem lehetetlen.”

Azonban bármennyi oka volt is a panasza testvérei ellen, erős kifakadásának, elkeseredésének igazi okai mégis inkább lelkének diszharmoniajában találhatók fel, a mint-hogy életének későbbi éveiben nagyon is szembeütő bizonyosságát adta testvéri szeretetének.

Nem is a testvéri szeretet hiányzott belőle, de végtelenség felé törő szelleme tette ingerültté minden iránt, a mi földi.

A legkisebb dolog, a mi beteges ábrándjaitól különbözik, a mi lelke vágyódását röptében megakadályozza, elkeserítőleg hat rá. S a mi még jobban növeli az elkeseredést, az a körülmény, hogy teljes tudatában van annak a visszásságnak, mely közé és környezete közé férközött. Látja, érzi, hogy nem egészen környezete, nem épen a világ az oka az ő elégtelenségének, hanem inkább a saját tulságos érzékenysége, magával tehetetlensége.

Tisztában van azzal, mit kellene tennie, hogy közönséges emberi értelem szerint boldog, megelegetett lehessen. Látja, érzi, tudja mindez, de nem képes magán segíteni, nincs éreje, hogy a tisztán látott cél felé csak egy lépést is tegyen; valami emberfeletti hatalom, valami gonosz daemon érzéketlenné teszi mindea iránt, a mi másokat boldogíthat; nem tud még szeretni sem igazán, mert hisz szeretetét, mely őt a kedves leány mellől elűzi, maga is nevelésnek találja.

Tőzsde.

Budapesti gabonatőzsde.

— Érk. d. e. 10 ó. 35. p. —

Őszi buza szept.—okt.-re	—
Tavaszi buza márcz.—ápr.-re	6.95—97.
Őszi rozs	—
Tavaszi rozs	630.—32.
Őszi zab	—
Tavaszi zab	5.95—97.
Uj tengeri május—jun.-ra	4.54—57.

Bécsi gabonatőzsde.

— Érkezett d. e. 11 óra 20 p. —

Őszi buza szept.—okt.-re	—
Tavaszi » márcz.—ápr.-re	7.19—20.
Őszi rozs	—

Tavaszi roza	6.60.—58
Őszi zab	—
Tavaszi zab	6.31—32.
Tengeri máj-jun.-ra	487.—88.

Debreczeni városi színház.

Idény bérl et. 21 Páros bérl et. 21.

1895. Csütörtökön okt. 24-én.

DELILA.

Dráma 3 felvonás, hat képben. Irta: Feuillet
Óctáv. Fordította: Csepregi F. (R. Hevesy.)

Nyíltér.

Dr. Engel Ignácz

orvos, szülész, sebész-tudor és nőgyógyász

Biharvármegye tb. főorvosa

lakik: Miklós-utca 1909. sz. saját házában.

Rendel: d. e. 8—10, d. u. 2—4-ig.

Ranunkel Henrikné

főtér 1711. számú házában

egy udvari emeleti lakás

mely áll: 5 szoba, konyha, kamara, pincze és padlásból

k i a d ó.

Eladó ház.

A homok-kertben, a legnépesebb utcában, 191-ik szám alatt levő ház mely áll egy utcza üzlethelyiségből, mely évenként 4—5 ezer frt forgalmat csinál, továbbá négy szoba, pincze, ebédlő és zárt kapuval, az udvar végén kerttel, szőlő és gyümölcsfákkal, jó ivóvízzel, istálló és kocsiszinnel ellátva, **eladó.** — Értekezhetni ugyanott a tulajdonossal.

Eladó.

A péterfia ajtó-utca 865. sz. ház ondódi földjével együtt eladó. Értekezhetni a péterfia utca 866 sz. háznál a tulajdonossal.

ELSŐ DEBRECZENI

paplan-gyár

Debreczen, Széchenyi-utca.

Paplanok, mádraczkok

mérték szerint

gyorsan és pontosan elkészítetnek.

SCHWARZ M. L.

Debreczen, a főposta mellett
női és férfi-divat üzletében
legolcsóbban beszerezhetők
férfi, fiu és női kalapok,
Jäger ingek, nadrágok és harisnyák,
férfi ingek, gallérok és nyakkendők,
női alsó szoknyák, nadrágok
és blousok
igen szép fiu és leány tricot-ruhák,
legolcsóbb
szabott árak mellett.

Férfi-szabó és kész ruha-üzlet.

Van szerencsém a n. é. közönség szives tudomására hozni, hogy

főpiacz, Miklós-utca sarkán, Czégely-házban levő

férfi-szabó és kész ruha-üzletemben

☀ raktáram tulhalmozottsága folytán ☀

férfi téli öltönyök	6	frttól kezdve
fiu » öltönyök	4	» 80 krtól kezdve
gyermek téli öltönyök	2	» 30 » kezdve
férfi rövid téli kabátok	5	» »
gyermek téli köpenyek	3	» »
férfi hosszú téli köpenyek	7	» »
» » » kabát	6	» »
férfi téli nadrágok	2	» »

VALAMINT AZ ÖSSZES RAKTÁRON LEVŐ

☀ **férfi-, fiu- és gyermek ruhafélék** ☀
bámulatos olcsó árban kaphatók.

Mérték utáni megrendeléseket, divatos szabás mellett, jutányos árban, lehető legrövidebb idő alatt elkészítik.

A n. é. közönség szives pártfogását kéri

BERGER HERMAN

férfi-szabó és kész ruha raktára
MIKLÓS-UTCZA SARKÁN.

RÓZSA LAJOS

női divattermében

Debreczen Kistemplom-bazár.

Tulhalmozott raktár miatt

a következő cikkek

➔ bámulatos olcsó árban ➔

lesznek eladva.

Divatos női kabátok és Gallérok, **Téli kabátok,**
Bundák, Körköpenyek Plüsch Jaquetek, Plüsch
Modell Gallérok különféle szörme Gallérok.

Gyermek köpenyek és Bakfisch-kabátok, Selyem, szövet és házi Blousok, Reggeli
ruhák, Matinék, Gyermek ruhácskákban különlegességek, Muffok, Sapkák, szörmeáruk.

Párisi **női és leány kalapok,** gyermek felöltők és bábék

➔ bámulatos olcsó árban ➔

RÓZSA LAJOS

női divattermében

Debreczen, Kistemplom-bazár.

Nyomatott Hoffmann és Társa könyvnyomdájában Debreczenben. Főpostával szemben.